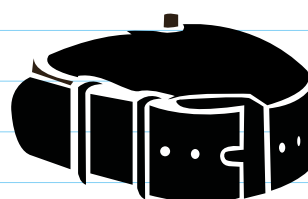

DOFT

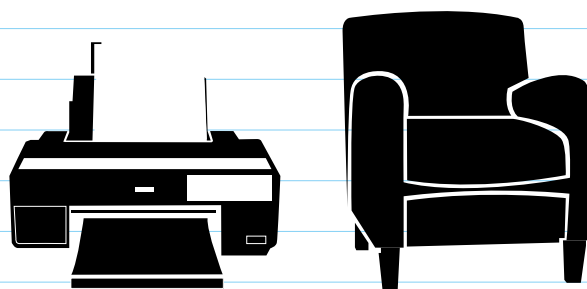

ÖVER

KÄNSLIG

HET

– Ett Okänt Problem

Till dig som studerar till sjuksköterska eller läkare

DOFTÖVER- KÄNSLIGHET

– ett okänt problem

I jobbet som sjuksköterska eller läkare kommer du att möta patienter som hostar och har svårt att andas utan att vara förkylda, ha astma, KOL eller andra sjukdomar där hosta är ett vanligt symptom. Det finns flera astmaliknande tillstånd som lätt förväxlas med varandra. Vissa tillstånd drabbar även ögon och övre luftvägar och kan då likna allergi. Hit hör bland annat doftöverkänslighet, ett problem som verkar öka men som till stort del fortfarande är outforskat.

I bifogade PDF-fil finns en kort samlad information om doftöverkänslighet samt tips på litteratur och länkar som ger fördjupad kunskap. Vi hoppas du får nytta av informationen.

SPRID DEN GÄRNA!

Lägg gärna ut pdf-en på er hemsida. Den får kopieras och spridas fritt.

Till högskolor och universitet med medicinsk utbildning

KUNSKAPEN OM DOFTÖVER- KÄNSLIGHET BEHÖVER ÖKA

Vården möter allt fler patienter som hostar och har svårt att andas utan att vara förkylda, ha astma, KOL eller andra sjukdomar där hosta är ett vanligt symptom. Det finns flera astmaliknande tillstånd som lätt förväxlas med varandra. Vissa tillstånd drabbar även ögon och övre luftvägar och kan då likna allergi. Hit hör bland annat doftöverkänslighet, ett problem som verkar öka men som till stort del fortfarande är outforskat.

I dag är kunskapen och undervisningen om doftöverkänslighet ganska begränsad. Det vill vi gärna ändra på. I bifogade pdf-fil finns en kort samlad information om doftöverkänslighet samt tips på litteratur och länkar som ger fördjupad kunskap. Vi hoppas ni vill sprida informationen till studenter, lärare, kursansvariga och andra berörda inom utbildningsväsendet.

DOFTÖVER- KÄNSLIGHET

KORT INFORMATION TILL MEDICINSTUDENTER

Doftöverkänslighet kan ge astma- eller allergiliknande symptom och förväxlas ofta med just dessa sjukdomar. Test av lungfunktion visar dock ofta normala värden. Något som skiljer doftöverkänslighet från astma och allergi är att mediciner mot astma och allergi inte har någon effekt.

Därför är det viktigt att doftöverkänsligheten utreds noggrant så att varje patient får rätt diagnos och kan undvika felaktig medicinering.

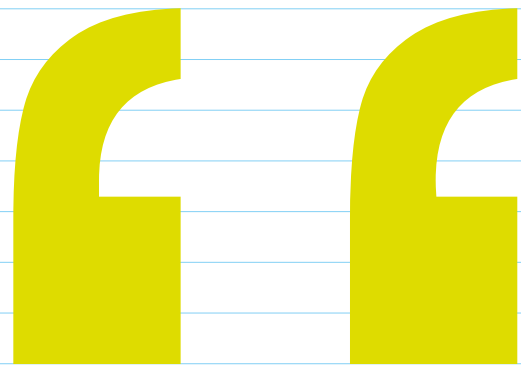
SYMPTOM SOM KAN UPPKOMMA I LUFTVÄGAR OCH ÖGON

- Hosta och slembildning
- Smärta och värk i bröstet
- Tryck över bröstet
- Tungt att andas
- Svårt att få luft
- Halsirritation och heshet
- Näsirritation, nästäppa och snuva
- Ögonirritation

MER ALLMÄNNA SYMPTOM

- Huvudvärk
- Koncentrationssvårigheter
- Yrsel
- Svetteningar
- Trötthet
- Nedstämdhet

I dag är kunskapen
och undervisningen
om doftöverkänslighet
ganska begränsad.
Det vill vi gärna
ändra på!

**Tål man inte
parfym eller rök
handlar det inte
om allergi utan
om ospecifik
överretbarhet
i slemhinnorna**

UTREDNING

Eftersom symptomen liknar dem vid astma och allergi genomgår de flesta patienter med doftöverkänslighet en astma- och allergiutredning med spirometri (kontroll av lungfunktionen) och pricktest i huden (för att påvisa en eventuell pollen-, pälsdjurs- eller kvalsterallergi). Ibland görs också ett så kallat metakolintest, som visar om luftrören drar ihop sig när ämnet metakolin andas in. Om så är fallet talar det för en bakomliggande astma.

Vid Sensorisk Hyperreaktivitet (SHR) är astma- och allergiutredningen för det mesta helt normal. Det finns ingen specifik test för att påvisa ”parfymallergi” eller ”rökallergi”. Tål man inte parfym eller rök handlar det inte om allergi utan om ospecifik överretbarhet i slemhinnorna.

DIAGNOSER

Sensorisk hyperreaktivitet, SHR

Sensorisk Hyperreaktivitet i luftvägarna kan testas med ett så kallat capsaicintest, vilket är ett ”hosttest” som genom inandning av capsaicin speglar den sensoriska nervretbarheten.

Capsaicin är det ”heta” ämne som finns i spansk peppar och verkar via en särskild receptor (TRPV1) som identifierades 1997 som den första i denna receptorgrupp. Diagnosen SHR är relativt ny och började användas på sent 1990-tal i Sverige.

Det är inte lukten i sig som framkallar besvären utan den retning av nervtrådar i luftvägarnas slemhinnor som ett doftande ämne eller kemikalie framkallar genom det så kallade kemiska sinnet. Därför kan även doftfria ämnen som testsubstanzen capsaicin utlösa besvär.

Multiple Chemical Sensitivity, MCS

Multiple Chemical Sensitivity är ett begrepp som tillkom i USA i slutet av 1980-talet. Med MCS avses ökad känslighet för små halter av kemiska luftburna ämnen som kan ge symptom från flera olika organ, främst centrala nervsystemet, CSN, samt ögon och luftvägar. När besvären lokaliseras till luftvägarna torde MCS vara detsamma som SHR.

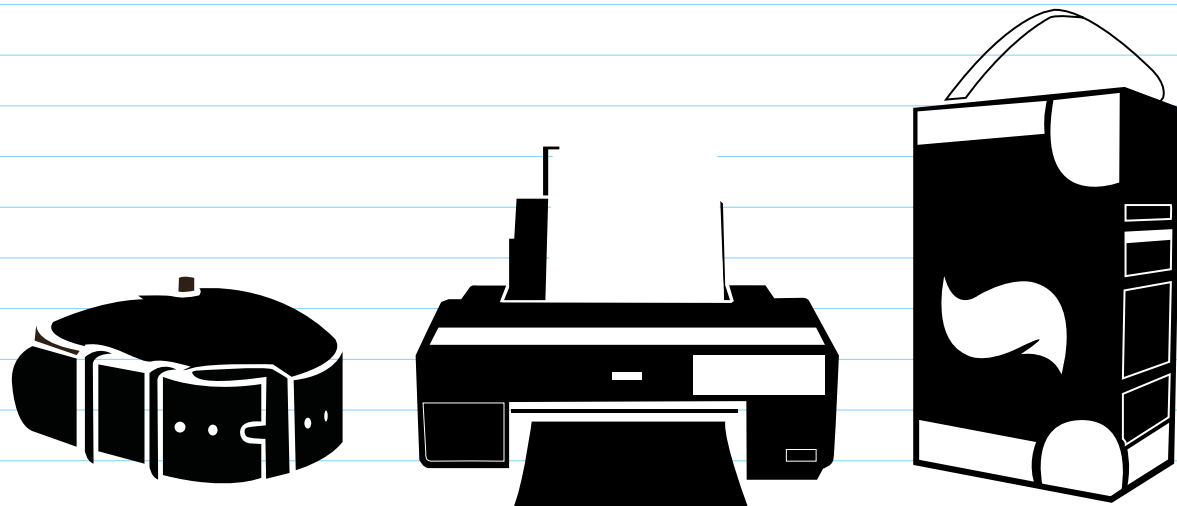
PREVALENS

Ungefär sex procent av Sveriges befolkning beräknas ha diagnosen SHR. Av dessa är 70 procent kvinnor. Problemet är vanligt hos patienter med samtidig astma och allergi.

ÖVERKÄNSLIG MOT VAD?

Personer som är doft- och kemikalieöverkänsliga reagerar på väldigt låga doser av de ämnen de inte tål. Det kan vara olika för olika människor men vanligt är att man reagerar på:

- Parfym och parfymerade hygienprodukter
- Parfymerade tvättmedel och sköljmedel
- Rengöringsmedel
- Trycksvärta
- Målarfärg, nymålade ytor, lösningsmedel
- Nytt läder
- Nya möbler och textilier
- Nya elektroniska produkter
- Kopieringsapparater och skrivare
- Bilavgaser
- Rök från tobak, vedeldning och ljus
- Tjära och oljeprodukter
- Mjukplast och gummi
- Blommor
- Mögel
- Kall luft
- Ansträngning

ORSAKER

Orsakerna till besvär utlösta av dofter och kemiska ämnen är fortfarande okända.

BEHANDLING

I dagsläget finns ingen medicin som hjälper, utan patienterna får helt enkelt undvika det de inte tål.

Det är viktigt att omgivningen förstår att den måste ta hänsyn till den som är doftöverkänslig. Familj, vänner och arbetsskamrater kanske måste vara helt doftfria. För den överkänslige kan även en svag kvardröjande doft i kläder, hår eller på huden framkalla besvär.

All vårdpersonal inom kommuner och landsting bör vara doftfri på arbetet.

KÄLLOR

En kort information om Sensorisk Hyperreaktivitet (SHR) eller luftvägsbesvär utlösta av kemikalier och dofter, pdf, **professor Eva Millqvist**.

www.tilia.se

Doftöverkänslighet, folder, Astma- och Allergiförbundet
Diagnoser, broschyr, Astma- och Allergiförbundet.

LÄS MER

Millqvist E: The airway sensory hyperreactivity syndrome.

Pulm Pharmacol Ther 2011, 24:263-266.

Ternesten-Hasseus E, Lowhagen O, Millqvist E: Quality of life and capsaicin sensitivity in patients with airway symptoms induced by chemicals and scents: a longitudinal study.

Environ Health Perspect 2007, 115:425-429.

Johansson A, Millqvist E, Nordin S, Bende M: Relationship between self-reported odor intolerance and sensitivity to inhaled capsaicin: proposed definition of airway sensory hyperreactivity and estimation of its prevalence. Chest 2006, 129:1623-1628.
Caterina MJ, Schumacher MA, Tominaga M, Rosen TA, Levine JD, Julius D: The capsaicin receptor: a heat-activated ion channel in the pain pathway. Nature 1997, 389:816-824.

Forts...

Bessac BF, Jordt SE:Breathtaking TRP Channels: TRPA1 and TRPV1 in Airway Chemosensation and Reflex Control. Physiology (Bethesda) 2008, 23:360-370.

Banner KH, Igney F, Poll C:TRP channels: Emerging targets for respiratory disease. Pharmacol Ther 2011, 130:371-384.

Allergi och astma, **Gunilla Hedlin, Kjell Larsson,** Studentlitteratur, 2009

www.tilia.se

FRÅGOR?

Välkommen att kontakta

Eva-Maria Dufva på Astma- och Allergiförbundet

Telefon: 08-506 28 208 eller 070-604 46 99

Epost: eva-maria.dufva@astmaoallergiforbundet.se

Webbsida: www.astmaoallergiforbundet.se

/Vänliga hälsningar

Astma- och Allergiförbundet

